

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Vår saksbehandler
Åshild Olaussen

Kopi til

Vår dato
19.08.2015

Vår referanse
DOK/2015/00647

Deres referanse

Unios høringsvar til høring om endring av UH-loven og egenbetalingsforskriften

Unio viser til brev fra Kunnskapsdepartementet 20.04.2015 med forslag til endring av universitets- og høyskoleloven og forslag til endring i egenbetalingsforskriften. Vi oversender med dette våre synspunkter på forslagene.

Forslag om endret sammensetting av NOKUTs styre

Unio støtter forslaget om å utvide styret i NOKUT med et studentmedlem fra fagskolesektoren.

Forslag om hjemmel til å pålegge nasjonale deksamener

Unio mener det er behov for å justere forslaget om hjemmel for å pålegge nasjonale deksamener. Dels for å unngå at endringen skal svekke den institusjonelle og den individuelle akademiske friheten. Dels for å unngå at resultatene fra de nasjonale deksamenene tillegges for stor vekt da de bare vil prøve deler av kandidatens kvalifikasjoner.

Lovforslaget må ikke svekke den akademiske friheten

Forslaget om å avholde nasjonale deksamener svekker den akademiske friheten ved at det indirekte vil være bestemmende for innholdet i undervisningen og dermed også forskningen. Akademisk frihet er under press blant annet gjennom økt ekstern finansiering av forskning og undervisning, økende vektlegging av kunnskapens nytteverdi og ved at mange ansatte opplever manglende tid og ressurser til den faglige virksomheten. Det er derfor svært uheldig dersom man også skal innskrenke den akademiske friheten ved å detaljstyre alle utdanningene på denne måten.

Behovet for nasjonale standarder kan være riktig i fag hvor liv og helse står på spill, men vi mener at et slikt kontrollbehov ikke er nødvendig i alle utdanninger. Det må derfor veies opp mot ressursbruk, praktisk gjennomføring og de pedagogiske effektene av en felles nasjonal eksamen. Samtidig oppfattes forslag om deksamener ulikt i de forskjellige utdanningene. Der sykepleierutdanningen ønsker en felles eksamen velkommen, er oppfatningen i lærerutdanningen ganske entydig i at dette ikke er formålstjenlig.

Videre er disiplinfagene gjerne ulikt utformet og har forskjellige faglige profiler ved de ulike institusjonene slik at nasjonale deksamener vil være vanskelig å gjennomføre.

Unio mener at ansvaret for den faglige kvaliteten i høyere utdanning må ligge til de enkelte institusjonene innenfor rammen av dagens kvalitetssikringssystem. Unio går derfor mot forslaget om å innføre nasjonale deksamener for alle fag, og mener forslaget bør begrenses til fag hvor liv og helse står på spill.

Det finnes langt mer egnede virkemidler for å redusere kvalitetsforskjeller og karakternivåforskjeller mellom institusjonene enn nasjonale deksamener. Unio foreslår derfor at regjeringen kommer tilbake til saken i forbindelse med statsbudsjettet for 2016 med pålegg om og bevilgninger til ekstern sensur i viktige fag.

Lovforslaget bør presisere deksamenes rolle for den samlede karakteren

Unio er kritisk til departementets fremstilling av at nasjonale deksamener skal gi fagmiljøene mulighet for å sammenligne seg med tilsvarende fagmiljø, gi bedre informasjon om studentenes kunnskapsnivå og virke tillitskapende fordi kunnskapen måles på en enhetlig måte.

Målstrukturen i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket inneholder tre hovedkategorier for kandidatens læringsutbytte: kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Det er begrenset hva som kan rommes i en nasjonal deksamener og resultatet i en deksamener vil derfor bare kunne utgjøre et element i den samlede vurderingen av kandidatene.

Unio vil advare mot at de nasjonale deksamenerne alene brukes til rangering og sammenligning av fagmiljø. Det er viktig at resultatene av de nasjonale deksamenerne anvendes i kombinasjon med andre informasjonskilder for at det skal kunne bidra til kvalitetsutvikling av utdanningene. Dersom resultatet av deksamenerne alene brukes til sammenligning og rangering av fagmiljø vil det være en risiko for målforskyving ved at målet i undervisningen blir hva som gis til nasjonal deksamener, i stedet for å arbeide med læringsmålene som helhet.

Unio foreslår at ny §3-2 tredje ledd bør endres som følger:

Departementet kan fastsette at det skal avholdes nasjonale obligatoriske deksamener i helsefagutdanningene.

Forslag om adgang til å utstede overtredelsesgebyr

Unio støtter forslaget om å få hjemmel til å legge overtredelsesgebyr ved misbruk av tittel, grad eller yrkesutdanning samt uaktsom bruk av vernet institusjonsbetegnelse.

Krav om lovlig opphold som vilkår for studierett

Unio støtter forslaget om krav til lovlig opphold for å få studierett ved norske universitet og høyskoler.

Men Unio går mot forslaget om at universitetene og høyskolene skal få ansvar for å innhente opplysninger om oppholdsstatus fra utlendingsmyndighetene. Som departementet selv skriver, vil den som får endelig vedtak om avslag på søknader om oppholdstillatelse ha plikt til å innrette seg etter vedtaket.

Universitetene og høyskolene bør ikke pålegges en granskningsrolle som påligger utlendingsmyndighetene.

Unio mener at utlendingsmyndighetene må ivareta de nasjonale behovene knyttet til kontroll av om utenlandske borgere har lovlig opphold i Norge. Dette kan gjennomføres ved at Utlendingsmyndighetene foretar regelmessig sjekk av status for opphold gjennom automatiske spørringer til FS.

Unio foreslår at ny §3-6 åttende ledd bør endres som følger:

(8) For å få studierett må studenten ha lovlig opphold i Norge.

Forslag om beregning av tjenestetid for stipendiater

Departementet foreslår å endre § 6-4 fjerde ledd, slik at departementet får hjemmel til å fastsette regler om beregning av tjenestetiden for stipendiater i forskrift. Unio mener at det er unødvendig å fastsette en slik hjemmel i universitets- og høyskoleloven. Det er allerede i dag en hjemmel i tjenestemannsloven til å fastsette regler om beregningen av tjenestetiden i personalreglement.

Departementet viser til at spesialreglene for ansettelser ved universiteter- og høyskoler er inntatt i universitets- og høyskoleloven, og at det derfor er hensiktsmessig at hjemmelen for å fastsette regler om beregning av tjenestetiden for stipendiater fremgår av denne loven.

Dette vil medføre at tjenestetidsberegningen for en gruppe av de universitets- og høyskoleansatte, stipendiatene, reguleres av universitets- og høyskoleloven, mens tjenestetidsberegningen for de øvrige ansatte på universitets- og høyskoler reguleres av tjenestemannsloven. Det er også slik at statlige forskningsinstitusjoner har stipendiater, og tjenestetidsberegningen bør være den samme enten stipendiaten er ansatt på universitets- og høyskole eller på et statlig forskningsinstitutt.

Unio ser således ikke hensiktsmessigheten i å innta en hjemmel i universitets- og høyskoleloven.

Tjenestemannslovutvalget har fått utvidet sitt mandat. Utvalget skal foreta en gjennomgang av midlertidigheten i staten, og komme med forslag som kan bidra til å redusere antallet midlertidige tilsetninger. Dette gjelder særlig de lengste midlertidige tilsetningene. Videre har Kunnskapsdepartementet som en konsekvens av dette besluttet å nedsette en arbeidsgruppe i KD som skal kartlegge bruken av midlertidighet i UH-sektoren. Unio mener at spørsmålet om beregning av tjenestetiden for stipendiater og hvor dette skal hjemles, bør tas opp i sammenheng med dette lov- og kartleggingsarbeidet.

I denne omgang er det kun hjemmelen til å utferdige forskrift, og ikke selve forskriften, dvs. utformingen av beregningsreglene for tjenestetiden, som er på høring. Det fremkommer likevel at intensjonen er å fastsette regler som medfører at hele eller deler av tjenestetiden ikke regnes med ved beregningen av tjenestetiden.

Ifølge høringsnotatet fører dagens regelverk, hvor stipendiatperioden regnes med i tjenestetiden, til at stipendiater ikke får kortvarige engasjementer rett etter endt utdanning, og at institusjonene blir tvunget til å skyve en lovende kandidat fra seg, med mindre de har en fast stilling å tilby vedkommende. Institusjonene har flere muligheter til å beholde en lovende kandidat midlertidig. Institusjonene kan ansette vedkommende i en postdoktorstilling eller i et vikariat i medhold av forskrift til tjenestemannsloven § 2 nr. 3.

Den naturlige karrierestigen for en stipendiat etter avlagt doktorgrad er en postdoktorstilling eller en fast førsteamanuensisstilling. En endring av beregningsreglene vil føre til lengre midlertidighet i stillinger av ulik art, og således medføre at karriereløpet blir enda mindre forutsigbart enn hva det er i dag.

I høringsnotatet uttales det at den foreslåtte endringen verken vil øke eller redusere antallet midlertidige ansettelser i sektoren. Unio er ikke enig i dette. Konsekvensen av regelendringen er at adgangen til å

tilsette forskerrekruuttene i ulike midlertidige stillinger øker. All erfaring tilsier at slik utvidet adgang til midlertidig tilsetning vil øke omfanget og medføre lengre vei frem til fast tilsetning enn i dag. Dette er stikk i strid med tilleggsmandatet for tjenestemannslovutvalget (punkt 2h). Videre mener Unio at en endring av dagens regler kan føre til lavere mobilitet i sektoren fordi en utvidet adgang til midlertidighet vil gjøre det enklere å bli ved samme institusjon.

Endring av egenbetalingsforskriften

Unio mener prinsippet om lik rett til utdanning er en grunnstein i norsk høyere utdanning. Dette forslaget reiser både praktiske og prinsipielle problemstillinger.

Kunnskapsdepartementet legger til grunn at PC er et læremiddel. I den foreslåtte lovendringen har det kommet et tilleggskrav om at denne skal være av typen "bærbar PC" slik at maskinen kan brukes til eksamen. Det har imidlertid ingenting med læring å gjøre, men flytter en utgift ved eksamensavviklingen fra den enkelte institusjon over på den enkelte student. Selv om de fleste studenter kanskje har en datamaskin, vil sannsynligvis ikke alle ha det. Dette må derfor regnes som en eksamensavgift og er slik sett et brudd på gratisprinsippet.

Videre er Unio skeptisk til at "studenten selv tar ansvar" for datamaskinen under eksamen. Det er sannsynlig at flere vil kunne oppleve datatrøbbel under eksamen, og det bør ikke være studentenes ansvar. Dette må det i så fall etableres en beredskap for.

Unio foreslår at §3-3 første ledd endres som følger:

(1) For studieprogrammer eller fag/emner der institusjonene ikke kan kreve egenbetaling etter forskriftens §3-1 og §3-2, kan institusjonen heller ikke kreve betaling av studenter utover reelle kostnader knyttet til læremidler. Eventuelt vederlag for vernet materiale etter opphavsrettlovgivningen kan inngå i betalingsgrunnlaget. Institusjonene kan ikke ta betaling for studieinformasjon. *Institusjonen kan kreve at studentene benytter bærbar datamaskin. Studenter som ikke har bærbar datamaskin må tilbys tilgang til lånemaskin på eksamen.*

Vennlig hilsen
Unio

Ingerd Hovdenakk
sekretariatssjef

Åshild Olaussen
fagsjef